

Financování ekonomických subjektů

Ekonomické základy práva
přednáška

Obsah přednášky

- Probereme nejprve vybrané možnosti financování z cizích zdrojů
- Následně se stručně podíváme na financování z vlastních zdrojů

Základní pojmy

- Věřitel, dlužník, pohledávka, závazek
- Splatnost, splatná pohledávka, pohledávka po splatnosti
- Běžný úrok, úrok z prodlení, smluvní a zákonný úrok
- Fixace úrokové sazby, benchmark
- Zástavní právo, zástavní věřitel, zástavce, zástavní dlužník
- Smluvní zástavní právo, exekutorské zástavní právo
- Zápočet (jednostranný, smluvní)

Druhy financování z cizích zdrojů - obecně

- Obchodní úvěry
 - Poskytnutí zboží či služeb a budoucí splácení v penězích
- Peněžní úvěry
 - Poskytnutí peněžních prostředků a jejich následné splácení
 - Bývají sem řazeny i různé alternativní prostředky (factoring, leasing, atd.)
- Mezi úvěry jsou někdy řazeny i tzv. „závazkové úvěry“
 - Poskytnutí garance, ručení, atd.

Obchodní úvěry

- Dodavatel, obchodník poskytne zboží či službu a fakturuje s určitou dobou splatnosti
- Do zaplacení faktury je příjemce v pozici dlužníka, vystavitel v pozici věřitele
- Různé délky splatnosti např. dle zvyklostí ve sektoru, konkurence, vzájemné zkušenosti mezi stranami, atd.
- Financování není spojeno s úrokem (ovšem individuálně může být dohodnuta jiná cena za odebrané zboží/služby dle doby splatnosti)
- Určité specifikum představuje tzv. zbožový úvěr, kdy je dodáno zboží a následně je spláceno rovněž ve zboží (často jiném)

Peněžní úvěry - obecně

- Věřitel poskytne prostředky v penězích (většinou bezhotovostně) a dlužník je splácí v penězích
- Příklady:
- Kontokorentní úvěr
- Provozní úvěr
- Investiční úvěr
- Eskontní úvěr
- Hypoteční úvěr
- Spotřebitelský úvěr

Peněžní úvěry – kontokorentní úvěr

- Doplnuje běžný účet (někdy označován jako kontokorentní účet)
- Umožňuje přečerpání zůstatku (dostat se do „mínusu“) s tím, že do určité doby je třeba splatit či začít splácet (většinou automaticky)
- Z povahy krátkodobý úvěr, který lze opakovaně zcela či částečně čerpat
- Sjednání maximální výše úvěru (kontokorentu) a úrokové sazby
- Může být nezajištěný či zajištěný (např. termínovaným vkladem)
- Čerpat lze většinou podáním platebního příkazu, výběrem hotovosti či prostřednictvím platby kartou
- Často možné sjednat elektronicky (internetové bankovníctví), limit snižuje bonitu pro další úvěry
- Rozdíl od kreditní karty (např. ve výši úroku, bezúročném období, délce splatnosti, nastavení poplatků)

Peněžní úvěry – provozní úvěr

- Slouží ke krátkodobému financování provozu obchodní společnosti (např. nákup materiálu, úhrada závazků z obchodního styku, atd.)
- Pokrytí výkyvů v příjmech a výdajích
- Většinou bezúčelový, vyšší úrok, někdy nabízena možnost prodlužování (individuální dle bonity klienta a např. i délky vztahu s ním)
- V některých případech „zajištěný“ směnkou, popř. tzv. DSRA (debt service reserve account)
- Někdy mezi provozní úvěry bývá řazen např. i kontokorent či některé alternativní formy financování (viz dále)

Peněžní úvěry – investiční úvěr

- Slouží k financování investičního záměru (např. výstavba nové haly, pořízení nové výrobní linky, atd.)
- Banka posuzuje investiční záměr (a bonitu žadatele) a dle toho rozhoduje o poskytnutí a parametrech úvěru
- Bývá zajištěn předmětem investice (případně kombinace více druhů zajištění; např. blankosměnka s avalem vlastníka)
- Z povahy se jedná o účelový zajištěný úvěr (od krátkodobých po dlouhodobé)
- Specifikem je tzv. akviziční úvěr, který slouží k financování převzetí jiné společnosti (nákup cenných papírů); často se jeho výše vypočítává z provozní výkonnosti kupované společnosti (určitý násobek EBITDA)
- Dalším specifikem je tzv. syndikovaný úvěr; používá se pro velké projekty a prostředky poskytuje společně skupina věřitelů (více bank) na základě mnohostranného smluvního vztahu (v určitých případech může sloužit i k refinancování předchozích závazků)

Peněžní úvěry – eskontní úvěr

- Slouží pro krátkodobé financování potřeb podniků (někdy bývá řazen mezi provozní úvěry)
- Jeho podstata spočívá v tom, že banka (věřitel) odkupuje od klienta (dlužníka) směnku, kterou vystavil třetí subjekt a zavázal se v ní uhradit klientovi určitou částku; klient obdrží částku od banky hned (před splatností směnky), nákladem je „diskont“
- Emitent směnky se stává dlužníkem banky, klient většinou „ručí“ (v případě neuhrazení směnky banka požaduje úhradu od klienta)

V ČR není hojně využíván, přesto ho poskytuje pár bank

Peněžní úvěry – hypoteční úvěr standardní

- Úvěr zajištěný zástavním právem k nemovitosti; standardně určen k nákupu, výstavbě či celkové rekonstrukci nemovitosti (příp. družstevního podílu)
- Účelová, většinou dlouhodobá
- Bývá splácena měsíčními splátkami (splátka jistiny a úroku, mění se poměr, tzv. anuitní splácení)
- Fixace na určité období, pak floating (v ČR typicky PRIBOR + marže banky) či sjednání nové fixace (fixace má vliv na výši sazby a možnost předčasného splácení)
- Délka čerpání vs. délka splácení
- U rezidenčních nemovitostí limity (LTV, DTI, DSTI – ČNB)
- Posouzení hodnoty nemovitosti + dokládání příjmu

Peněžní úvěry – hypoteční úvěr neúčelový

- Specifikem je neúčelový hypoteční úvěr (americká hypotéka)
- Vyšší sazba než u standardního hypotečního úvěru (možná fixace)
- Posuzována je především nemovitost (cena)
- Prostředky mohou být použity např. pro vybavení, podnikatelský záměr, atd.
- Někdy může být kombinovaná se standardní účelovou hypotékou (část účelová, část neúčelová)

Peněžní úvěry – hypoteční úvěr, další pojmy

- Splácení
 - Anuitní (viz výše)
 - Progresivní – výše splátek se zvyšuje (např. očekávaný kariérní růst)
 - Regresivní – výše splátek se snižuje (ve vztahu k trhu)
- Specifikem je tzv. obrácená hypotéka (reverse mortgage), kde vlastník nemovitosti čerpá měsíčně prostředky („renta“) a roste zástava (třeba odlišovat od prodeje s věcným břemenem dožití)
- Investiční hypotéka – standardně na nemovitosti, které nejsou primárně určeny pro bydlení dlužníka (např. celý činžovní dům, koupě penzionu, atd.)

Peněžní úvěry – spotřebitelský úvěr

- Slouží k nepodnikatelským účelům, typicky nákup spotřebního zboží
- Zajištěný vs. nezajištěný
- Vyšší úrok než u hypotečního úvěru
- Může být ve formě peněžní (poskytnutí prostředků) či obchodní (odložení platby za zboží/služby)
- Často možné do určité výše sjednat v internetovém bankovníctví
- V související právní úpravě se objevuje přísnější ochrana spotřebitele (např. možnost odstoupit do 14 od smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru bez udání důvodů)

Peněžní úvěry – „závazkové úvěry“

- V obecné rovině se jedná o poskytnutí určité formy garance
- Bankovní záruka
 - Písemné prohlášení banky, že uspokojí věřitele, neučiní-li tak včas dlužník (podmínky v záruční listině)
- Akceptační úvěr
 - Dlužník vystaví směnku (cizí), kterou banka na základě ujednání s dlužníkem akceptuje (stává se nepřímým dlužníkem); dlužník musí složit prostředky bance před splatností. Standardně při něm nedochází k poskytnutí prostředků bankou, pokud ano, mění se na úvěr peněžní. Většinou pro VIP klienty (obchodní styk, i mezinárodní)
- Avalový úvěr
 - Povahou obdobné akceptačnímu úvěru, banka se stává avalem (směnečným ručitelem)

Alternativní formy financování

- Faktoring
 - Průběžný odkup krátkodobých pohledávek (z obchodního styku); buď s či bez přechodu rizika protistrany na nového věřitele
- Forfeiting
 - Postup střednědobých (případně i dlouhodobých) zajištěných pohledávek ; přechod rizika protistrany na nového věřitele; typicky v zahraničním obchodě; většinou např. od 1 mil. Kč
- Leasing
 - Nájemce platí pronajímateli za užívání aktiva (dopravní prostředky, výrobní zařízení, atd.) s tím, že teprve po uplynutí sjednané doby přechází vlastnické právo na nájemce (finanční leasing)

Financování - dluhopisy

- Emise dluhopisů (primární trh)
- Korporátní dluhopisy, státní dluhopisy (případně i ÚSC)
- Spíše střední a velké obchodní společnosti
- Možnost kótování (listing) na registrované burze a následně obchodování na sekundárním trhu
- Klíčový dokument emisní podmínky a prospekt dluhopisu (ten schvaluje ČNB)
- V některých případech (tzv. soukromé emise a malé veřejné emise) bez schválení ČNB

Druhy financování z vlastních zdrojů - obecně

- U vzniku obchodní (kapitálové) společnosti
 - Úpis akcií „prvními akcionáři“
- V průběhu existence obchodní (kapitálové) společnosti
 - Zvyšování základního kapitálu
 - Úpis stávajícími a případně i novými akcionáři
 - Konkrétní podmínky úpise stanovuje zákon (v ČR ZOK) a stanovy
 - Různé druhy akcií (kmenové, prioritní)
 - Příplatek mimo základní kapitál

Financování - shrnutí

- Z vlastních zdrojů vs. z cizích zdrojů
- Z vlastních zdrojů
 - Zvýšení (snížení) základního kapitálu
 - Příplatek mimo základní kapitál
- Z cizích zdrojů
 - Dle titulu (smlouva, cenný papír)
 - Dle kauzy (např. přímé poskytnutí prostředků, poskytnutí zboží a odložení splatnosti)
 - Dle osoby věřitele (např. bankovní, nebankovní, dodavatel, prodávající)
 - Dle zajištění (zajištěné, nezajištěné)

Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz